

ENVER LJUBOVIĆ

BUNJEVAČKA PLEMIĆKA I ČASNIČKA OBITELJ RUKAVINA

Enver Ljubović
Vladimira Čopića 1
HR 53270 Senj

UDK: 929. Rukavina, obitelj
929.5(497.5)
Izvorni znanstveni članak
Ur.: 2004-10-11

Autor u prilogu opisuje poznatu plemićku i časničku bunjevačku obitelj koja je živjela i danas živi na prostoru Like, Primorja, Dalmacije, pa i u drugim mjestima diljem Hrvatske. Neki smatraju, na temelju nepouzdanе usmene tradicije, da obitelj vuče podrijetlo od poznate plemićke obitelji Vladimirović iz Ukrajine, i da u 10. st. dolaze u Bosnu i Hercegovinu, gdje kao knezovi žive na svojim imanjima oko Mostara. Nakon pada Bosne pod Turke dolaze u Dalmaciju s novim prezimenom Rukavina. U drugoj polovici 17. st. naseljavaju se u Liku i Primorje, a neki odlaze i u Bačku i naseljavaju se oko Subotice.

Mnogi članovi ove obitelji zbog vojničkih zasluga dobili su plemstvo i grb i odlikovani su najvišim vojničkim odlikovanjima, a neki su nosili i barunski naslov. Ova je obitelj dala i nekoliko generala, podmaršala i maršala austrijske vojske

Uz povijesne podatke o podrijetlu ove obitelji autor objavljuje nekoliko grbova obitelji Rukavina s različitim pridjevcima, kao npr. "od Vidovgrada", "Morgenstern", "Vezinovac", "od Klanačkog polja", "von Liebstadt", "Bojnogradski" i "Ljubački".

Objavljuje u tekstu i dvije grbovnice o dodjeli plemstva i grba nekim članovima obitelji Rukavina, koji su plemićki stalež stekli zbog vojničkih zasluga.

Najstariji spomen i podrijetlo obitelji

Prezime Rukavina u onomastičkom pogledu pripada semantičkom polju određenom anatomijom ljudskog tijela (ruka), pa je iz te riječi izvedeno prezime Rukavina.

Obitelj Rukavina pripada bunjevačkom rodu i spada u najbrojnije hrvatske obitelji, tako po nekim podacima danas samo u Hrvatskoj živi oko

4736 osoba koje nose ovo prezime, a ponajviše ih ima u Zagrebu. Ovo je prezime i najrasprostranjenije u Hrvatskoj, a kao bunjevački rod nisu pripadali seobenoj skupini Krmpočana iz 1604. i 1627. jer na prostor Like i Podgorja dolaze kasnije iz zadarskog zaleđa, iz područja Jasenica.

Od ovoga bunjevačkog plemena poteklo je mnogo glasovitih ličkih generala i drugih časnika koji su proslavili Vojnu krajinu, pa su zbog te revnosti u obnašanju vojničkih dužnosti i odanosti austrijskom caru mnogi među njima postali vitezovi Reda Marije Terezije, najvišega vojnog odličja u austrijskoj vojsci koje je donosilo i plemićki naslov. Nekoliko članova ove glasovite plemićke časničke obitelji nosilo je činove generala, feldmaršala i maršala, a nekoliko je njih nosilo i austrijski barunski naslov.

Neki smatraju da su Rukavine nosili prezime Vladimirović, te su iz Ukrajine, svoje domovine, u 10. st. došli u Bosnu i Hercegovinu. Oni su, kao potomci nekada slavni Vladimirovića, uglavnom živjeli oko Mostara i Struge na rijeci Buni, gdje su imali zemlju. Dakle, oni su živjeli u Zahumlju i Neretvanskoj dolini.

Prema pisanju Ivana viteza Tomičića Goričkog praotac Rukavina bio je Vladimir I. Vukotin Vladimirović iz Vladnice¹, koji je bio oko 1177. godine zapovjednik, odnosno guverner srednjovjekovnog područja Raške i Gornje Zete.² U borbama sa srpskim kraljem Stefanom Nemanjićem Prvovjenčanim bio je smrtno ranjen kod grada Prištine na Kosovu, a njegovo tijelo pokopano je u crkvi sv. Marije u Dubrovniku. Njegov je brat nakon njegove pogibije napustio Gornju Zetu i Rašku i naselio se oko rijeke Bune kod Mostara. Sin Vladimira I., Vladimir II., bio je guverner Dalmacije, a na to su ga mjesto postavili Mleci. Kao knez spominje se Vukotin Vladimirović, vlasnik grada Vladinca i gospodar zapadne Hercegovine oko godine 1250. Istaknuo se u borbama protiv Turaka pa je zbog toga dobio plemićku povelju i druge povlastice od mletačkog dužda Candiana. Knez Radoš Vladimir Vladimirović³

¹ I. TOMIČIĆ, 1898, br. 79 i 80; G. RUKAVINA, 1999, 17.

O Vladimirovićima je pisao Andrija Kačić Miošić u *Razgovoru ugodnom naroda slovinskog*, izd. 1756., te 1759. i 1942. i 1964., kao i u *Korabljici* izd. 1760. i 1945. On je podatke o Vladimiroviću preuzeo od fra Luke Vladimirovića, čiji podatci o obitelji Vladimirović nisu pouzdani i ne potkrjepljuju se nikakvim pisanim povijesnim dokumentima, pa se ne mogu uzeti kao vjerodostojni.

Prof. dr. Milko Brković u knjizi *Srednjovjekovna Bosna i Hercegovina – identitet i kontinuitet*, Mostar, 2002, ne spominje Vladimiroviće iz Neretvanske doline. U Napretkovoju *Povijesti Bosne i Hercegovine* spominju se Vladimirovići u Neretvanskoj dolini.

² A. KAČIĆ MIOŠIĆ, 1983, 487.

³ Spominje ga i fra Andrija Kačić Miošić u spomenutom djelu na strani 487, a spomenut je u istom djelu i Nikola Vladimirović, sin Ivana, koji je djelovao od 1685. do 1720. i istaknuo se u

oko 1380. od kralja Tvrtka I. dobiva na upravljanje imanja Brotnjo i Ljubuški u zapadnoj Hercegovini. Kneza Radivoja iz istoga roda Vladimirovića imenovao je posljednji bosanski kralj Stjepan Tomašević za posljednjeg kneza (*comes*) i suca (*iudex*) hrvatskoga roda. Poznat je i knez Nikola Vladimirović, s pridjevkom Neretvanski, koji je zauzeo tvrđavu Naronu i također bio nagrađen od mletačkog dužda, a poginuo je u borbama s Turcima tijekom zauzeća mjesta Gabele. Kada je 1463. Bosna pala pod Turke, Vladimirovići se sele u Dalmaciju zbog sigurnosti i sada ih tu nalazimo pod novim prezimenom – Rukavina. Smatra se da je tijekom 16. st. Grgur Vladimirović prvi uzeo prezime Rukavina. Prezime Rukavina, dakle, nastaje iz njihova nadimka, i njihovo je pravo prezime Vladimirović, a nositelji toga prezimena kao knezovi imali su velike posjede u okolici Mostara. "Grgur je bio zarobljen od Turaka, a u to vrijeme su se nosile košulje s širokim rukavima, te su po širokim rukavima Grgura Turci prozvali Rukavina, pa je tako i nastalo ovo prezime."⁴

Među njima bilo je učenih ljudi, pa čak i biskupa. Plemićki grb Vladimirovića je "križ između dva lava",⁵ pa se stoga može izvesti zaključak da su bili sudionici križarskih ratova. Grgur Rukavina imao je deset sinova.

Dakako, od tih deset sinova poteklo je deset odvjeta – loza ove znamenite bunjevačke časničke obitelji.

Kao bosanski, dalmatinski i hrvatski knezovi utemeljili su dalmatinski rod Mihovilića koji su živjeli u Italiji, te rod plemića Vladićevića i bunjevački rod plemića Rukavina iz Like.

Prvi sin Grgura Vladimirovića Rukavine zvao se Vukelja, od njega su potekli Vukelići u Svetom Jurju i Kosinju, a od Vukelića Biondići u Melnicama.

borbi protiv Turaka. Godine 1685. osvojio je utvrdu Norin, pa je zbog toga nagrađen zlatnom medaljom i mjesečnom plaćom. Spomenut je i Vladi Vladimirović, knez.

⁴ G. RUKAVINA, 1999, 17. Te vrijedne podatke o obitelji Rukavina iznio je u jednom napisanom novinskom tekstu fra Goran Rukavina iz Zagreba. Dakako, ovo su vrijedni podatci koji su dijelom dokumentirani, a najvećim su dijelom usmena tradicija koja nema potvrdu u povijesnim dokumentima.

U vojnom shematizmu časnika Austrougarske Carevine hrvatske narodnosti o rodu plemićke obitelji Rukavina zabilježeno je ovo: "Ime Rukavina samo je nadimak. Prvo su se zvali Vladimirović, koje pleme potiče iz Bosne i imalo je velika imanja u okolici Mostara. Za vrijeme turskih provala prešli su u Hrvatsku i preuzeli prezime Rukavina."

⁵ U Korjenić-Neorićevu grbovniku iz godine 1595., koji se danas čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, nalazi se i grb plemićke obitelji Vladimirović. I. BANAC, 1991, 133-318, objavio je ovaj grbovnik, a na strani 186. nalazi se grb Vladimirovića, koji ima sasvim druge likove u štitu nego današnji grbovi ove obitelji. U crvenom štitu nalazi se zlatni lav; iznad kacige uspravljen crveni lav, a plašt je crveno-zlatan.

Drugi sin bio je Miloš, od kojeg vode podrijetlo Bačići u Podgorju, te loza Rukavina u Brlogu, Pazarištu i Perušiću.

Od trećeg sina Dragića vode podrijetlo Rukavine u selu Trnovcu kraj Gospića, Rukavine-Robići u Pazarištu, Rukavine-Bevandići u Trnovcu, Rukavine u Ražancu u Dalmaciji, Dragičevići u Ražancu, Jablancu i Bruvnu, te Glavaši u Jablancu.

Od četvrtog sina Grgura Rukavine, Marka, vode podrijetlo Rončevići u Jasenicama, Rukavine u Svetom Roku, Mihići u Metku (Medak) i Rukavine, koji i danas žive u Subotici u Vojvodini.

Od petog sina Ivana potekli su Žuljevići (Zulevići) u Vukšiću.

Od šestog sina Nikole potekli su Rukavine u Pagu i Karlobagu, a oni su početkom 19. st. izumrli.

Od sedmog sina, koji se zvao Blaž, vode podrijetlo Blaževići u Lovincu i Vraniku, te Miškulini u Smiljanu i Bužimu u Lici.

Od ostalih triju sinova, čija je majka bila Turkinja kojom se Grgur u zarobljeništvu oženio, vode podrijetlo Ogřešovići u okolici Livna u Bosni i Hercegovini i Ogřešovići u okolici Cazina u Bosni i Hercegovini.

Posebice je značajan treći Grgurov sin Dragić, a njegov sin bio je glasoviti junak Jerko, koji je došao iz Ražanca i napao Turke. Jerko Rukavina predvodio je iz Ražanca naseljavanje Karlobaga 1683.

U popisu posade senjske vojne vojske iz 1644. i 1657. zabilježeno je ime Ivana Rukavine, a godine 1644. obitelj Rukavina nalazimo u Ljupču i Ražancu u zadarskom zaleđu. To je isti onaj Ivan koji je 1644. godine zajedno s još četiri Jeseničana potpisao ugovor s Mlečanima o preseljenju na mletački teritorij. Taj ugovor nikada nije oživotvoren, pa je Ivan prešao s obitelji u Senj, gdje je postao članom senjske vojne posade. Matično područje Rukavina postaju Volarice i Sveti Juraj, pa se iz ovih mjesta raseljavaju u Perušić i Pazarišta, a on i njegov sin imali su čak i kmetove od naseljenih Gorana sve do 1796. godine.

Jerko Rukavina imao je dva sina, Nikolu i Dujma. Nikola je bio kaštelan u Smiljanu, Podgorju i Trnovcu, a umro je u Trnovcu 1736. Njegov brat Dujam bio je sudac u Karlobagu, a umro je 1729. Od spomenuta dva brata, koji su imali 12 sinova, potekle su sve Rukavine u Trnovcu.⁶

Po popisu stanovništva iz 1686. u Bužimu, Trnovcu i Smiljanu živjele su tri obitelji Rukavina, obitelj Jerka Rukavine s 9 članova, obitelj Jure Rukavine Mamutovića sa 7 članova, te obitelj Mate Rukavine Mamutovića s 4 člana obitelji.⁷

⁶ I. TOMIČIĆ, 1898, 138-140.

⁷ S. PAVIČIĆ, 1962, 205-206.

Godine 1644. spominju se Petar i Ilija Rukavina u Jesenicama kao izaslanici za pregovore s Mlečanima u svezi s preseljenjem stanovništva s turskoga područja.

Godine 1653. Mlečani su nekoliko članova obitelji Rukavina preselili na Rab i Pag, te oko Ražanca i Vinjerca. Od 1653. na Rabu u mjestu Loparu i danas živi nekoliko obitelji Rukavina.

Oko 1700. naselili su područje oko Brloga i Kompolja. Rukavine su bili iskusni časnici, koji su služili u vojnim posadama Like i Primorja.

Iz Karlobaga su se naselili u Baške Oštarije, Brušane i Rizvanušu, a odatle dalje u Smiljan. Također su se naselili u Lovinac 1712. i Boričevac, a 1793. naseljavaju se u okolicu Ličkog Petrova Sela.⁸

Aleksandar pl. Spaić navodi da su do 1840. u austrijskoj i Napoleonovoj vojsci služili 64 Rukavine, a ratovali su na svim bojištima, pa čak i u Rusiji u sastavu Napoleonove vojske.⁹ Od svih ličkih obitelji imali su najviše "sabalja", tj. dali su najviše časnika austrijskoj vojsci.

Prema popisu stanovništva iz 1930. obitelj Rukavina živjela je u Perušiću (85 obitelji), Pazarištima (50), u Svetome Jurju (45 obitelji), Smiljanu-Trnovcu (41), Brlogu-Kompolju (39), u Lovincu (29 obitelji), Brodu (25), Gradišci i Vinkovcima (po 17 obitelji), u Novskoj i Slatini (po 16), u Gospiću, Našicama i Petrinji (po 15), u Požegi (14), Slunju (11), Čazmi (8), Pakracu i Županji (7), u Đakovu i Vukovaru (po 5), Kutini, Sisku i Valpovu (po 3 obitelji), a u Bjelovaru, Garešnici i Glini (po 2 obitelji). Većina članova obitelji Rukavina i danas živi u navedenim mjestima.

Po ovom istom popisu Rukavine su, osim u Trnovcu, gdje je živjelo 30 obitelji, živjeli i u naseljima Smiljansko Brdo (6 obitelji), Novo Selo (1 obitelj), te Oštra (2 obitelji).

Na otoku Viru žive Rukavine koji su podrijetlom iz Trnovca u Lici, a na Vir su se doselili u prvoj polovici 19. st.. Po predaji prvi Rukavina koji se doselio na Vir bio je Ante, rođen 1813. u Lukovu Otočkom. On se, bježeći iz Trnovca, naselio u Vrsi i Vlašiće, a zatim u Vir, gdje se oženio iz obitelji Radović.¹⁰ Dobili su zemlju u brdima jer su koloni bili protiv njihova naseljavanja na otok Vir.

Iz ovoga zaključujemo da su Rukavine jedan od najbrojnih bunjevačkih rodova, koji danas žive u gotovo svim krajevima Hrvatske, a ponajviše u Lici i Podgorju, te u Slavoniji, Podravini i Banovini.

⁸ S. PAVIČIĆ, 1962, 244.

⁹ Likaner – Aus der Familiencronik der Rukavinas, *Der Morgen* (Zagrebački dnevnik) od 18. travnja 1926; G. RUKAVINA, 1999, 17.

¹⁰ I. BAŠIĆ, 2002, 132-133.

Iz ovog plemenitog roda osim časnika poteklo je mnogo intelektualaca raznih profila koji danas žive diljem Hrvatske, Europe i prekomorskih zemalja.

Grbovi i grbovnice plemićke obitelji Rukavina

Krajiško povijesno razdoblje svakako je obilježeno djelovanjem znamenite obitelji Rukavina u Trnovcu u Lici, čiji su potomci u raznim radovima hrabrošću i revnošću u obnašanju vojničkih dužnosti u austrijskoj vojsci stekli mnogobrojne plemićke titule koje su dobili od austrijskih careva. Plemićke titule uglavnom su dobili od austrijskih careva zbog revnosti u izvršavanju vojničke dužnosti i junačkih djela koja su postigli u borbama s Turcima na dugoj granici Vojne krajine prema Bosni i Hercegovini, koja je bila pod osmanlijskom okupacijom.

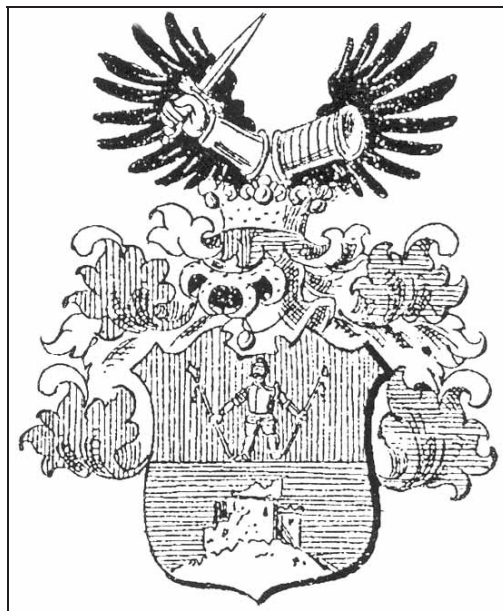
Sačuvan je i jedan važan popis časnika iz mjesta Trnovca koji su služili u Ličkoj graničarskoj pukovnici od 1746. do 1861., tj. do razvojačenja Vojne krajine. U tome popisu navedeni su iz roda Rukavina sljedeći časnici: podmaršal Mateša Rukavina, potpukovnik Toma, potpukovnik Dane, bojnič Joso, bojnič Nikola, satnici: Đuro, Ilija, Antun, Josip, Ivan, Jerko, Ivica, Jakov i Mate, general bojnič Jerko, natporučnik David, natporučnik Đuro, natporučnik Luka, poručnik Đuro, poručnik Josip, zastavnik David i zastavnik Toma.¹¹

Sl. 1. Grb Vladimirovića (Korjenić – Neorićev grbovnik iz godine 1595.)

¹¹ M. JAPUNČIĆ, 1935.

Sl. 2. Plemićki grb Rukavina s pridjevkom "od Vidovgrada"

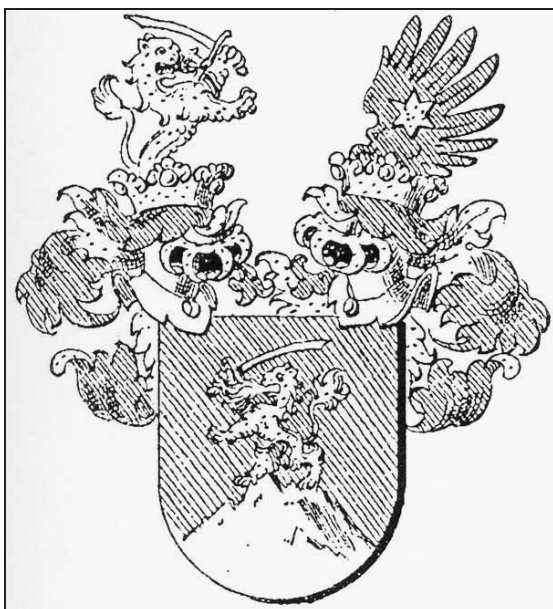

Sl. 3. Barunski grb Rukavina s pridjevkom "od Vidovgrada"

Sl. 4. Grb Rukavina s pridjevkom "Morgenstern"

Sl. 5. Grb Rukavina s pridjevkom "Vežinovac"

Sl. 6. Grb Rukavina s grbovnice Marije Terezije iz 1757. o dodjeli plemstva i grba braći Pavlu i Jurju iz Trnovca s pridjevkom "von Liebstadt" ili "Bojnogradski" ili "Ljubački" (Muzej Like Gospić)

Sl. 7. Grb obitelji Rukavina iz grbovnice Ivana Rukavine s pridjevkom "od Klanačkog polja" (Hrvatski povijesni muzej Zagreb)

ŠTIT: Štit vodoravno razdijeljen na crno i crveno polje; u gornjem crnom polju iz diobene crte raste zlatni lav, a u donjem crvenom polju vodoravno položena sablja iznad koje je srebrni križ.

NAKIT: Iznad štita je kaciga s krunom iz koje izrasta zlatni lav.

PLAŠT: Zlatno-crni i srebrno-crveni.

Članovi ove plemićke obitelji nosili su različite pridjevke, kao. npr. "Vidovgradski", "von Vezinovac", "od Klanáčkog polja", "Bojnogradski", "Ljubački"¹² ili "von Liebstadt" i "von Morgenstern". Najviše je časnika i plemića bilo s pridjevkom "Vidovgradski", pridjevak je dobio ime po staroj utvrdi Vidovgrad iznad Karlobaga, a prvi zapovjednik ove utvrde bio je Jerko Rukavina, koji je doveo Bunjevce u Karlobag, odakle su se poslije naselili u Liku i Primorje.

Sl. 8. Plemićka povelja Marije Terezije iz 1757. godine o dodjeli plemstva braći Pavlu i Jurju Rukavini iz Trnovca s pridjevkom "von Liebstadt" ili "Bojnogradski" (Muzej Like Gospić)

¹² Pridjevak su dobili po mjestu Ljubač u zadarskom zaleđu.

1. Prvi koji su iz obitelji Rukavina dobili plemićku povelju-grbovnicu, bili su braća Pavle (*Paulus*) i Juraj (*Georgius*) Rukavina s pridjevkom "Bojnogradski" i "Liebstadt" ili "Ljubački" iz Trnovca. Dodijelila im je plemićku povelju carica Marija Terezija 1757. godine zbog vojničkih zasluga i revnosti u obnašanju vojničkih dužnosti, kao i odanosti austrijskom caru.¹³ Braća Rukavina ovom su poveljom postali i vitezovi Reda Marije Terezije, a to odlikovanje nosilo je i plemićki stalež s pravom na nošenje plemićkog grba.
2. Povelju o dodjeli austrijskog plemstva natporučniku Ličke graničarske pukovnije Duji Rukavini s pridjevkom "od Vidovgrada" podijelio je austrijski car Franjo II. 19. siječnja 1800.¹⁴
3. Povelju o dodjeli ugarskog plemstva carskom kapetanu Jurju (Đuri) Rukavini dodijelio je kralj Franjo II. 10. rujna 1824. u Wainzierlu.¹⁵
4. Austrijski barunat dobio je u Beču 29. srpnja 1841. feldmaršal Juraj (Đuro) Rukavina.¹⁶
5. Ugarsko barunstvo dodijelio je feldmaršalu Jurju (Đuri) Rukavini kralj Ferdinand 17. svibnja 1844.¹⁷
6. Povelju o dodjeli austrijskog plemstva i grba od kralja Ferdinanda 8. studenog 1845. dobio je umirovljeni potpukovnik carske austrijske vojske Luka Rukavina s pridjevkom "von Morgenstern".¹⁸
7. Povelju o dodjeli austrijskoga viteškog staleža i austrijskog plemstva podijelio je carskom i kraljevskom kapetanu, kotarskom načelniku i upravitelju Otočca Josipu Rukavini s pridjevkom "von Vezinovac" austrijski car Franjo Josip I. u Beču 21. rujna 1880.¹⁹

¹³ V. BUNČIĆ, 1995, 12. Povelja Marije Terezije s potpisom i pečatom o dodjeli plemstva i grba Jurju i Pavlu Rukavini s pridjevkom "von Liebstadt" ili "Ljubački" danas se čuva u Muzeju Like u Gospiću – povijesna zbirka. Povelja je pisana rukom na pergameni i na njemačkom je jeziku, pozornost privlače inicijali i zaglavlje povelje, a nalazi se u limenoj kutiji. Na naslovnoj stranici povelje, koja je u obliku knjige, naslikan je u tehnici akvarela obiteljski grb s pozlatom na rubovima grbovnice.

¹⁴ I. BOJNIČIĆ, 1899, 161. T. 116; E. LJUBOVIĆ, 1998, 147-148; E. LJUBOVIĆ, 2001, 163-164; E. LJUBOVIĆ, 2003, 220-222. Original grbovnice danas se čuva u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu.

¹⁵ I. BOJNIČIĆ, 1899, 161. T. 116; Lib. Reg. LXIV, 1030.

¹⁶ I. BOJNIČIĆ, 1899, 161. T. 116;

¹⁷ I. BOJNIČIĆ, 1899, 161. T. 116; Lib. Reg. LXVI, 420.

¹⁸ I. BOJNIČIĆ, 1899, 161, T. 116. Original grbovnice o dodjeli plemstva i grba nalazi se kod potomaka ove grane obitelji Rukavina u Zagrebu.

¹⁹ I. BOJNIČIĆ, 1899, 161, T. 116. Grbovnica o dodjeli plemstva i grba nalazila se kod obitelji Ivana Rukavine "von Vezinovac" u Otočcu.

8. Grbovnica o dodjeli plemstva i grba bojniku austrijske vojske Ivanu Rukavini s pridjevkom "od Klanačkog polja" izdana je u Beču 8. kolovoza 1914., a u kraljevsku knjigu plemstva upisana je 14. kolovoza 1914. Plemstvo i grb Ivan Rukavina je dobio zbog vojničkih zasluga tijekom okupacije Bosne i Hercegovine 1878. godine.²⁰

Grana obitelji Rukavina s pridjevkom "Bojnogradski" izumrla je, a od grane Rukavina s pridjevkom "Ljubački" živio je krajem 19. st. u Grazu, pukovnik Joso Rukavina, te pukovnik Emil, profesor u wiener-neustadskoj vojnoj akademiji i Stipe, topnički kapetan.

Od baruna Rukavina s pridjevkom "Vidovgradski" krajem 19. st. živjeli su: barun Đuro na svome imanju u Zagorju, njegov brat potpukovnik Imbre, koji je služio u 53. pukovniji, i treći brat Kosta, koji je bio umirovljeni natporučnik, a živio je u Zagorju i Trnovcu.

U Lici krajem 19. st. od časnika i plemića Rukavina živio je Niko u selu Trnovcu, i Šandor, poručnik domobranstva u Gospiću, a njihovi potomci i danas žive u Gospiću i Zagrebu. Satnik Tomo Rukavina s pridjevkom "Morgenstern" iz Brloga bio je poznati član Stranke prava, a Konstantin Rukavina je kao član Narodne stranke pobijedio krajem 19. st. na općinskim izborima u Brlogu.

Najistaknutiji članovi plemićke obitelji Rukavina²¹

Iz kućne zadruge Rukavina-Bevandića iz sela Trnovca, kućni broj 69, poteklo je osim trojice generala još 58 viših i nižih časnika austrijske vojske, što je jedinstveno u hrvatskoj povijesti. Ovdje opisujem nekoliko najistaknutijih članova ove plemićke obitelji, a većina njih bili su visoki

²⁰ V. BRAJKOVIĆ, 1995, 145. Grbovnica o dodjeli plemstva i grba je iz darovane ostavštine generala bojnika Ivana Rukavine s pridjevkom "od Klanačkog polja" nakon njegove smrti 1917. Izdana je u Beču, 8. kolovoza 1914., u kraljevsku knjigu plemstva upisana 14. kolovoza 1914., a ovjerena od upravitelja kancelarije mađarskoga kraljevskog ministarstva Ulricha Mihalya. Izdana uz pomoć baruna Istvana Buriana Rajeczija.

Grbovnica je u obliku knjige s tekstom na mađarskom jeziku. Tiskana je u 4 lista papira zlatnim i crvenim slovima, grbovi su otisnuti u boji, a korice uveza su od crvene kože, ukrašene zlatnim ornamentom u sredini sa zlatnim grbom zemalja Krune sv. Stjepana; vis. 38, 5 i šir. 29, 5 cm. Danas se grbovnica nalazi u Hrvatskome povijesnom muzeju u Zagrebu, inv. broj. 2077.

²¹ Posebnu zahvalnost dugujem štovanoj gospođi Bojani Rukavini "Vidovgradskoj" iz Zagreba, koja mi je nesebično ustupila na obradu rodoslovlja i druge pisane materijale obitelji Rukavina iz obiteljske ostavštine.

časnici austrijske vojske i zbog vojničkih zasluga dobili su od austrijskih vladara plemićki status i pravo na nošenje grba.²²

Jerko Rukavina "Vidovgradski", po svoj prilici rodom iz Ražanca, a umro u Karlobagu 29. svibnja 1699., bio je knez u Ražancu i porkulab u Karlobagu. Sin je Ivana i rođonačelnik je trnovačke loze Rukavina, koji je oko 1683. godine doveo Bunjevce u Karlobag, a poslije u Trnovac, Smiljan i Brušane. Bio je zapovjednik-porkulab tvrđave Vidovac (Vidovgrad), a jedna grana Rukavina dobila je po tvrđavi Vidovgrad iznad Karlobaga plemićki pridjevak "Vidovgradski". Imao je dva sina, Nikolu i Dujma.

Nikola Rukavina "Vidovgradski", ne znamo godinu rođenja, umro u Trnovcu 1736., zapovjednik Smiljana, Trnovca i Podgorja. Ratovao je s Turcima i u dvoboju ubio glasovitoga turskog megdandžiju Šabana Razića, koji je bio dizdar Bilaj Grada, danas Bilaja u Lici.

Dujam Rukavina "Vidovgradski", ne znamo godinu rođenja, a umro u Karlobagu 1729., sin je Jerka Rukavine. Bio je vrhovni sudac u Karlobagu, gdje je i umro. Od dva brata, Nikole i Dujma, koji su imali ukupno dvanaestero djece, potječu svi Rukavine u Trnovcu, a među kojima su i trojica generala austrijske vojske i trojica austrijskih i ugarskih baruna.

Barun Matija Mateša Rukavina "Bojnogradski"²³ rodio se 1737. u Trnovcu u časničkoj obitelji, a umro u Penzingu kraj Beča 1817., bio je barun i vitez Reda Marije Terezije. Vojnu službu započeo je 1755., a sudjelovao je i u Sedmogodišnjem ratu (1756.-1763.) u pukovniji Palfy. Bio je kapetan Ličke pješačke pukovnije i Ogulinske pukovnije, a 1778. postao je major u Otočkoj pješačkoj graničarskoj pukovniji.

Godine 1789. postao je pukovnik. Ranjen je 1794. u bitci s Francuzima kod mjesta Madona de Monte, a također ratuje kod Torente, Mantove i Migliassetta. Kao visoki časnik austrijske vojske ušao je u Zadar s vojskom i pridonio raspadu Mletačke Republike. Kao austrijski časnik i hrvatski domoljub bio je pristaša sjedinjenja Dalmacije s Hrvatskom nakon propasti Mletačke Republike. Takvo držanje generala Rukavine nije se sviđalo Bečkom dvoru, koji mu oduzima građansku vlast u Dalmaciji, a ostavlja vojnu vlast nad ovim područjem. Bio je od 1789. do 1795. zapovjednik Ogulinske pukovnije. Mateša Rukavina oženio se 1792. barunicom Elizabetom, kćerkom Andrijana pl. Lottera. Djece nisu imali, a pokopana je zajedno s mužem u Penzingu.

²² A. TOMLJENović, 2003, 237.

²³ A. TOMLJENović, 2003, 235-238.

U bitci kod Mantove istaknuo se i zaslužio visoko vojničko odličje. Od 1795. godine promaknut je u čin general majora, a 1796. dobio je odlikovanje Red Marije Terezije za vojničke zasluge jer je odbio juriš na grad Mantovu. Kao vitez i zapovjednik carskih trupa s velikim brodom je oslobodio Dalmaciju od Mletaka 1797.²⁴

Godine 1797. zaposjeo je Boku sve do bivše mletačke Albanije i postao je vojnim guvernerom Dalmacije i Albanije, a 1801. postaje feldmaršal i zapovjednik 52. pukovnije. Kao vojni umirovljenik živio je u Penzingu kod Beča, gdje je i umro 1817. u 80. godini života.

Barun Juraj (Đuro) Rukavina "Vidovgradski"²⁵ (Trnovac, 1777. – Temišvar, 1849.). Vojne je škole završio u Gospiću, koji je bio središte Gospićke pješačke pukovnije. Barun, podmaršal, general topništva, brigadir Banske brigade, sin Dujma ili Duje, krajiškog časnika kojemu je zbog odanosti austrijskom dvoru i revnosti u izvršavanju vojničke službe 1800. podijeljeno austrijsko nasljedno plemstvo s pridjevkom "od Vidovgrada". Hrvatski ban Franjo Vlašić izabrao ga je za potkapetana Hrvatskog Kraljevstva.²⁶ U Temišvaru se oženio 1810. godine Cecilijom Volgenut pl. Greiftal.

Sl. 9. Barun Matija Rukavina "Bojno-gradski" (Trnovac, 1737. – Penzing kod Beča, 1817.)

²⁴ F. ŠIŠIĆ, 1909.

²⁵ A. TOMLJENović, 2003, 235-238; L. PAVIČIĆ, 1994, 12; I. GRBA – TOMIČIĆ, 1908, 8; *Znameniti i zaslužni Hrvati, 925.-1925.*, Zagreb, 1925.

²⁶ *Acta Congregationum, 1832, Protocollum generalis, fasc. 26.*

Kao kadet stupio je 1793. u Ogulinsku pukovniciju, s kojom je 1794. bio na bojištu u Italiji, a u austrijsko-francuskom ratu bio je uvijek na prvoj crti bojišta.

Kao mladić od 18 godina sudjelovao je 1795. u bitci protiv Francuza kod San Giacoma i dobio za junačko držanje zlatnu vojničku medalju.

Sudjelovao je u borbama u Tirolu (Cvalian) 1796. (te godine promaknut je u čin zastavnika), a zatim u borbama u Trientu 1801. i 1809. kod Landshuta. Godine 1800. promaknut je u čin poručnika, a ubrzo i u čin natporučnika. U bitci kod Asperna 1809. unaprijeđen je u majora, ali je teško ranjen morao napustiti bojište. Godine 1814. ratovao je kod Mantove, a nakon završenih ratova protiv Napoleona 1814. vratio se u domovinu.

Od godine 1814. do 1818. bio je potpukovnik Otočke graničarske pukovnije, a 1818. godine preuzeo je zapovjedništvo Ogulinske graničarske pukovnije. Od godine 1829. kao general bojnik imenovan je brigadirom Banske brigade sa sjedištem u Petrinji i tu je dužnost obnašao sve do 1833.

Godine 1835. istaknuo se u ratu protiv Turaka pokraj Velike Kladaše, gdje je sa svojim vojnicima porazio tursku vojsku, pa ga je car Ferdinand V. odlikovao Viteškim križem cara Leopolda. Juraj Rukavina "Vidovgradski", potkapetan Hrvatskoga Kraljevstva, izrekao je pozdravni govor na hrvatskome jeziku u Hrvatskome državnom saboru još 1832., dakle, prije hrvatskoga narodnog preporoda, i na taj način pridonio afirmaciji hrvatskoga jezika, koji će uskoro postati službeni jezik, umjesto latinskog jezika.

Od godine 1836. do 1840. kao podmaršal austrijske vojske bio je zapovjednik divizije u Petrovaradinu. Godine 1840 dodijeljena mu je čast baruna i odlikovan je Redom Marije Terezije te je postao je zapovjednik tvrđave Temišvar (1840.-1844.).

Za zasluge je dobio Red Marije Terezije i Red sv. Jurja, a car Franjo Josip odlikovao ga je visokim Redom željezne krune I. stupnja i istodobno ga imenovao maršalom austrijske vojske. Poginuo je u Temišvaru 1849. hrabro braneći tvrđavu Temišvar, a pokopan je u temišvarskoj katedrali.

Imao je kćer Mariju i sina Alfreda (1812.-1851.), podžupana u Sv. Križu Začretju. Bio je nasljedni član velikaške kuće i virilni član Hrvatskoga sabora. Alfred je imao osmero djece.

Jerko (Jeronim) Rukavina "Vidovgradski" (Trnovac, 1796. – Zagreb, 1880.),²⁷ krajiški pukovnik i general bojnik. Za vrijeme francuske okupacije naših krajeva pohađao je vojnu akademiju La Fleche u Francuskoj. Od 1813. do 1818. služio je u Otočkoj i Slunjskoj pukovnici, 1819. kao zastavnik je

²⁷ A. TOMLJENović, 2003, 235, 238; L. PAVIČIĆ, 1994, 12.

premješten u II. bansku pukovnicu sa sjedištem u Petrinji, a godine 1827. imao je čin natporučnika.

Godine 1840. promaknut je u satnika, a 1846. u bojnika. U ljeto 1848. godine s tri satnije II. banske pukovnije borio se na talijanskom bojištu u borbama za tvrđavu Mantovu i zbog revnosti i hrabrosti promaknut je u čin potpukovnika, a nešto kasnije u pukovnika. Godine 1849. bio je imenovan zapovjednikom Druge banske pukovnije i na toj dužnosti ostao je sve do umirovljenja 1853.

Dok je službovao u Petrinji, bio je predsjednik Streljačkog društva i član Glazbenog zavoda. Umro je 1880. i pokopan je na groblju Mirogoj, pokraj prvih desnih arkada. Bio je sin Matojice Rukavine, neoženjen, a darovao je oltar i crkvena zvona crkvi u Trnovcu. Osnovao je i zakladu za stipendiranje djece iz obitelji Rukavina iz Trnovca.

Stjepan Rukavina (Trnovac, 6. travnja 1857. – Zagreb, 3. siječnja 1936.), general brigadir, veliki domoljub i ljubitelj Like. Služio u raznim postrojbama austrijske vojske, odlikovan s više visokih vojničkih odlikovanja, ali je pokopan bez vojničkih počasti.

Emerik (Mirko) Rukavina "Vidovgradski", rođen u Trnovcu, visoki časnik austrijske vojske.

Julius pl. Rukavina "de Vezinovac", vitez austrijske vojske, godine 1913. pred Prvi svjetski rat visoki časnik koji je obnašao razne dužnosti.

Kapetani Pavao i Ružne Rukavina s pridjevkom "Ljubački" ili "von Liebstadt" dobili su plemstvo i grb s pridjevkom "Ljubački" zbog zasluga u bitci kod Veletre. Jure Ružne Rukavina umro je kao kapetan 1790. u Trnovcu, a imao je tri sina.

Milan pl. Ljubački ili "von Liebstadt" rođen je u Perušiću u vojničkoj obitelji. Veoma sposoban visoki časnik austrijske vojske, predavač na vojnoj akademiji i zapovjednik divizije u Velikom Varadinu (Petrovaradinu), a po činu podmaršal austrijske vojske.

Ivan pl. Rukavina s pridjevkom "Od Klanačkog polja", general bojnik austrijske vojske, rođen 1853. godine u Klancu-Pazarišta, a umro u Sušaku 1917. godine.

Ivan Josip Rukavina (Otočac, 1912. – Zagreb, 1992.), general armije. Pripada trnovačkoj grani obitelji Rukavina. Studirao je medicinu, a kao student postao je liječnik i sudjelovao 1936. godine u Španjolskoj u građanskom ratu na strani Republike. Sudionik je NOR-a od 1941. do 1945., a u JNA obnašao je različite vojne dužnosti kao general. Umirovljen je 1977., a podržavao je Hrvatsko proljeće pa je bio u nemilosti vlasti. Nakon proglašenja samostalne i neovisne Hrvatske uključio se aktivno u njezin politički život.

Sl. 10. Barun Juraj (Đuro) Rukavina (Trnovac, 1777. – Temišvar, 1849.)

Josip pl. Rukavina s pridjevkom "Vezinovac", sin Stjepana Rukavine, rođen je u Željavi 1823., a umro 1897. u Otočcu kao kotarski predstojnik. Sudjelovao je kao časnik tijekom okupacije Bosne i Hercegovine 1878., bio je narodni zastupnik na zajedničkom saboru u Budimpešti i Hrvatskom državnom saboru u Zagrebu. Oženjen Kastom iz poznate časničke ličke obitelji Vrkljan.

Na izborima za kotar Otočac, 1883., vitez Josip Rukavina, umirovljeni kotarski predstojnik, pobijedio je kao kandidat bana grofa Khuena Hedervaryja te je izabran za zastupnika Mađaronske narodne stranke. Imao je tri sina.²⁸

Amina Rukavina, operna pjevačica, rođena je 1882. u Svetom Jurju. Kao operna pjevačica djelovala je u Zagrebu i Italiji, a dugo je godina bila prvakinja opere na Malti.

Friedrich von Rukavina, rođen 28. listopada 1883. u Svetom Jurju pokraj Senja. Učio glazbu u Glazbenom zavodu u Zagrebu i u "Ivanu pl. Zajcu". Studirao na konzervatorijima u Pragu i Milanu. Bio je dirigent Opere i Filharmonije u Varšavi, a 1912. godine gostovao u San Franciscu i Los Angelesu. Bio je dirigent i zamjenik direktora Opere Zagrebačkoga narodnog kazališta do 1918. Radio je sedam godina kao direktor Opere u Ljubljani, a 1925./1926. bio je intendant HNK u Osijeku. Nakratko je bio direktorom Opere u Zagrebu, a zatim je deset godina dirigirao Operom i Filharmonijom u Pragu. Umro je 26. listopada 1940. u Novom Marofu, gdje je i pokopan.²⁹

Vrela i izvori

Hrvatski državni arhiv, zbirka grbova i grbovnica

Muzej Like u Gospiću, povijesna zbirka

Der Militär Maria Theresia Orden 1854, Wien, Staatsdruckerei

Hrvatski povijesni muzej Zagreb, zbirka grbovnica

Vila Velebita, časopis za Liku i Velebitsko primorje, 1992.-2002.

Hrvatska matica iseljenika

Fond tiska

Obiteljski arhiv gospođe Bojane Rukavina "Vidovgradske" iz Zagreba

²⁸ Odvjetak obitelji Rukavina s pridjevcima "Morgestern" i "Vezinovac" (mjesto kraj Plitvičkih jezera) potekli su od Miloša II., sina Grgića, i naselili se u Brlog, Kompolje, Pazarišta i Perušić. Poznat je Luka pl. Rukavina "Morgestern", rođen 1769., a umro 1857., časnik austrijske vojske.

²⁹ Arhiv HNK u Zagrebu, osobni dosje Friedricha Rukavine.

Literatura

- Ive BAŠIĆ, *Vir, Vir*, 2002.
- Ivo BANAC, *Grbovi – biljezi identiteta*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1991.
- Ivan BOJNIČIĆ, *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, Nürnberg, 1899.
- Vlasta BRAJKOVIĆ, *Grbovi, grbovnice i rodoslovlja*, Hrvatski povijesni muzej Zagreb, Zagreb, 1986.
- Milko BRKOVIĆ, *Srednjovjekovna Bosna i Hum, Identitet i kontinuitet*, Mostar, 2002.
- Vesna BUNIČIĆ, Povelja o plemstvu Rukavina iz Trnovca, *Vila Velebita*, 39, 1995, 12.
- Ivan GRBA – Ivan pl. TOMIČIĆ, Jubilejska knjiga "Za kralja i dom", *Slike, životopisi i crtice 230 hrvatskih generala*, Bjelovar, 1908.
- Željko HOLJEVAC, *Gospić u Vojnoj krajini*, Meridijani, Zagreb, 2002.
- Milan JAPUNČIĆ, Ličani oficiri u Ličkoj graničarskoj regimenti, *Lička sloga*, Zagreb, 1935.
- Andrija KAČIĆ MIOŠIĆ, Razgovor ugodni naroda Slovinskog (pretisak), *Zbornik Kačić*, Split, 1983.
- Krbavska bitka i njezine posljedice* (zbornik radova u povodu 500. godišnjice bitke), ur. D. Pavličević, Filozofski fakultet Zagreb, Zagreb, 1997.
- Enver LJUBOVIĆ, *Gradski i plemićki grbovi Senja*, vlastita naklada, Senj, 1998.
- Enver LJUBOVIĆ, *Grbovi plemstva Gacke i Like*, IK "Adamić", Rijeka, 2002.
- Enver LJUBOVIĆ, *Grbovi plemstva Like, Gacke i Krbave*, Megrad, Zagreb, 2003.
- Luka PAVIČIĆ, Mali leksikon Ličana i Primoraca-visokih časnika, *Vila Velebita*, 22, 1994, 12.
- Stjepan PAVIČIĆ, Seobe i naselja u Lici, *Zbornik za narodne običaje JAZU*, Zagreb, 1962.
- Goran RUKAVINA, Bog stvorio ljude Ličane i Rukavine, *Vila Velebita*, broj 79 i 80, 1999, 17. listopada.
- Ivan STIPAC, Smiljan s okolicom u Lici, *Zbornik za narodni život i običaje*, knj. 1, Zagreb, 1905, 20.
- Ferdo ŠIŠIĆ, Neke stranice iz novije naše historije (1797.-1814.), *Hrvatsko kolo*, MH, Zagreb, 1909.
- Ivan TOMIČIĆ Vitez, (naslov nečitak), *Narodni list*, 79-80, 1 i 45, Zadar, X, 1889.
- Ivan TOMIČIĆ pl., Rod Rukavina, *Prosvjeta*, 4, 1898, 128-140.
- Ana TOMLJENOVIĆ, *Smiljan i okolica (Brušane, Trnovac i Bužim)*, Meridijani, Samobor, 2003.
- Znameniti i zaslužni Hrvati, 925.-1925.*, Zagreb, 1925.

BUNJEVCI NOBLE AND OFFICER'S
FAMILY RUKAVINA

Summary

In this paper the author describes the famous Bunjevci noblemen and officer's family which lives in the Lika, Primorje, Dalmatia regions and many other places in Croatia. Some people taking into consideration the weak oral tradition and believe that this family originated from the famous noble family Vladimirović originally from Ukraine. Apparently they came to Bosnia and Herzegovina in the 10th century where they lived in their manor near to Mostar. After Bosnia became part of the Ottoman Empire, they came to Dalmatia under the changed family name of Rukavina. In the second half of the 17th century they inhabited Lika and Primorje and some parts of the family moved to Bačka and inhabited the Subotica region.

Many members of this family received noble titles and heralds and medals for their military service. Some of them had the title of a count. This family had some generals, vice-marshals and marshals in the Austrian army.

Besides historic data about the origin of this family, the author has published some heralds of the Rukavina family with different nicknames, i.e. Vodovgrada, Morgenstern, Vezinovac, from Klanačko Polje, von Liebstadt, Bojnogradski and Ljubački.

The author has also published in this text two herald papers about the awards of noble titles and the herald of the Rukavina family who became noble because of their

DIE ADELIGE UND OFFIZIERSFAMILIE DER BUNJEVCI RUKAVINA

Zusammenfassung

Der Autor dieses Artikels beschreibt die bekannte adelige und Offiziersfamilie der Bunjevci, die lebte (und lebt noch immer) auf dem Gebiet von der Lika, dem Küstenland (Primorje) und Dalmatien, sowie in anderen Orten des ganzen Kroatien. Aufgrund der unzuverlässigen mündlichen Überlieferung folgern einige Wissenschaftler, dass diese Familie von der adeligen Familie Vladimirović abstammt, und die Familie Vladimirović kam aus Ukraine. Im 10. Jahrhundert zogen sie nach Bosnien und Herzegowina, wo sie als Fürsten auf ihren Gütern in der Umgebung von Mostar lebten. Nach dem Fall Bosniens unter türkische Herrschaft übersiedelten sie nach Dalmatien, aber unter einem neuen Namen – Rukavina.

Im zweiten Teil des 17. Jahrhunderts ansiedeln sie die Lika und das Küstenland (Primorje), und einige von ihnen die Umgebung von Subotica.

Viele Glieder von dieser Familie erlangten den Adelstand und das Wappen, si sind mit den höchsten militärischen Orden ausgezeichnet worden, und einige von ihnen trugen den Titel des Barons.

Diese Familie gab einige Generale, Marschälle, Untermarschälle.

Neben den historischen Daten über die Familie Rukavina veröffentlicht der Autor einige Wappen der Familie Rukavina mit verschiedenen Attributen: von "Vidovgrad", "Morgenstern", "Vezinovac", von "Klanačko polje", von "Liebstadt", "Bojnogradski", "Ljubački".

Der Autor veröffentlicht auch zwei Wappenbriefe die einigen Gliedern der Familie Rukavina für ihre militärischen Verdienste verliehen wurden.